

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าทางศาสตร์ความรู้ต่างๆ ในปัจจุบันทำให้ความจำเป็นทางการศึกษานั้นเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเมื่อสภาพตลาดแรงงานเปลี่ยนแปลงไปในหน่วยงานของรัฐและและเอกชน ต้องการบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานขององค์กรทำให้เกิดการแข่งขันทางวุฒิการศึกษาเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทำให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นเป้าหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งของนักเรียนหลายต่อหลายคนที่ไม่หาความเจริญทั้งทางสติปัญญาและการใช้ชีวิต จากคำกล่าวที่ว่า “การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม” สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาในการที่จะพัฒนา เพิ่มพูน ทักษะความรู้ ความสามารถตลอดจนส่งเสริมให้บุคคลที่สำเร็จการศึกษามีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม บุคลิกภาพและจิตวิญญาณ ผ่านทางกระบวนการทางการศึกษา ให้มีความสมบูรณ์พร้อมที่จะไปพัฒนา ช่วยเหลือสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญต่อไปโดยในแต่ละปีมีผู้คนจำนวนมากที่พยายามสร้างโอกาสให้กับตัวเองในการสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งการใช้ชีวิตเพื่อศึกษาหาความรู้ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษานี้ต้องมีการปรับตัว หลายคนที่ต้องออกจากการเรียนกลางคัน ข้ายที่เรียน เรียนไม่ได้ ไม่สามารถปรับตัวได้ โดยเฉพาะการเรียนในช่วงปีแรกๆ ที่ถือว่าเป็นบทพิสูจน์สำคัญ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทั้งการเรียนและการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม กล่าวคือ การเรียนในระดับมัธยมศึกษา นักเรียนจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากครูอาจารย์ เรียนตามวิชาที่โรงเรียนกำหนดให้ เพื่อนในชั้นเรียนก็อยู่ด้วยกันมานานและที่อยู่ด้วยกันทั้งวัน แต่เมื่อก้าวเข้าสู่การเรียนในระดับอุดมศึกษา หลายสิ่งหลายอย่างเปลี่ยนแปลง ครูอาจารย์อาจจะไม่ได้ใกล้ชิดเหมือนก่อน การเลือกวิชาเรียนก็เป็นความรับผิดชอบของตนเองที่จะต้องดำเนินการ เพื่อนที่มาจากต่างถิ่น ต่างวัฒนธรรม ต่างรสนิยม ที่ยังไม่ค่อยรู้จักกันมาก่อน และอีกหลายอย่างที่จำเป็นจะต้องปรับตัวในการใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา จากสภาพดังกล่าวส่งผลกระทบต่อ การเรียน และการใช้ชีวิตในการเรียนระดับอุดมศึกษา แต่หากนิสิตมีเวลาที่จะปรับตัว เตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตก่อนเปิดภาคเรียน ก็อาจเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้ปัญหาต่างๆ พอละหลอกลงไปได้บ้าง

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งหลายได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสิ่งที่เกิดขึ้น จึงจัดให้มีกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมและสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการเป็นนิสิต นักศึกษาให้กับนิสิต นักศึกษาที่เข้ามาใหม่ในช่วงก่อนจะเปิดภาคเรียน หรือที่เรียกกันว่า “กิจกรรมรับน้องใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในเรื่องต่างๆ และสร้างความภาคภูมิใจต่อสถาบันที่ได้เข้าศึกษา

ต่อ การรับน้องเป็นประเพณีที่ปฏิบัติขึ้นในแต่ละสถาบันการศึกษาเพื่อ สร้างปฏิสัมพันธ์ ระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง กระบวนการรับน้องเป็นการเรียนรู้บรรทัดฐานทางสังคมนั้นๆอันจะนำมาสู่ความเข้าใจใน บทบาทและหน้าที่ ระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้องให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ซึ่ง กฤษพงษ์ กীরติกร (2550) เลขานุการคณะกรรมการอุดมศึกษา ซึ่งได้เสนอสารความห่วงใยจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่มีต่อการจัดกิจกรรมการรับน้องใหม่ไว้ว่า กิจกรรมการรับน้องใหม่นั้นเป็นประเพณีวัฒนธรรมของชาวมหาวิทยาลัยเป็นการถ่ายทอดความสัมพันธ์ของรุ่นพี่ไปยังน้องใหม่ เพื่อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในสถาบัน รวมทั้งเกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้นอยากให้การจัดกิจกรรมนั้นเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และก่อประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว แต่อย่างไรก็ดีสภาพของการจัดกิจกรรมรับน้องใหม่ในสายตาของคนในสังคมนั้นยังถูกมองในลักษณะของกิจกรรมความรุนแรง การริดรอนสิทธิ และการถูกใช้อำนาจในการกระทำพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสม หรือแม้แต่นิสิตเองก็มีมุมมองต่อการรับน้องใหม่ในทางลบ (ทัฬหทัย ศรีดาพันธ์, 2550) ว่าเป็นสัญลักษณ์ของความรุนแรงเป็นกิจกรรมที่ถูกตัดรอนสิทธิทางความคิด โดยส่วนใหญ่แล้วกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวจะถูกจัดขึ้นโดยรุ่นพี่ของนิสิต นักศึกษา โดยไม่ผ่านการพิจารณาของทางสถาบันอุดมศึกษา ทำให้ในระยะหลังทางสถาบันอุดมศึกษาเองได้มีมาตรการป้องกันโดยการเป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรมรับน้องเองภายใต้การดูแลของคณาจารย์สถาบันอุดมศึกษา ลักษณะของกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นมีอยู่หลายรูปแบบ บางทีอาจเป็นการร้องเพลงประชุมเชียร์ การจัดกิจกรรมการแสดงให้น้องเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อความบันเทิงเป็นหลัก มุ่งเน้นให้เกิดความสนุกสนานระหว่างพี่และน้องที่ออกมาแสดงร่วมกัน กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างจิตสำนึกสาธารณะ หรือการจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมนั้นจะเป็นการประสมประสานทั้งกิจกรรมในการสร้างจิตสำนึกที่ดี กิจกรรมความบันเทิง และกิจกรรมที่เป็นการสร้างขวัญและต้อนรับนิสิต นักศึกษาที่เข้าใหม่ให้รู้สึกอบอุ่นปลอดภัย เป็นการสร้างความหมาย อัตลักษณ์ ตัวตน และจิตวิญญาณ เพื่อเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล หลอมรวมกับคณะ/สาขาวิชา จนไปถึงระดับสถาบัน ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วกิจกรรมในส่วนนี้จะเป็นการจัดพิธีที่เรียกว่า “บายศรีสู่ขวัญ”

การจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญเป็นพิธีกรรมหนึ่งที่นิยมใช้ในการทำกิจกรรมรับน้องใหม่ในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เพราะถือว่าเป็นพิธีมงคลตามความเชื่อของขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยเป็นการเรียกขวัญ ปลอดภัยเจ้าของขวัญให้มาอยู่กับตัว และยังมีความหมายเป็นการแสดงถึงความชื่นชมยินดี (เบญจมาศ แพทอง, 2540) ด้วยเหตุนี้จึงถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการต้อนรับน้องใหม่เพื่อแสดงความยินดี เสริมสร้างกำลังใจ และมีความสุขเมื่อมาอยู่สถานที่แห่งใหม่ และต้องใช้ชีวิตอยู่อีกหลายปี โดยการประกอบพิธีนั้นมักจะมีรูปแบบตามประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ สถานที่ เช่น พานบายศรีสู่ขวัญ การสวด

หรือการลู่ขวัญ และการผูกแขนหรือข้อมือ มีการเชิญเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์มาปกป้องคุ้มครอง และด้วยพิธีกรรมตลอดจนบรรยากาศที่เกิดขึ้น อาจทำให้บุคคลที่มีความเชื่อและประสบการณ์ในเรื่องของปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติ หรือสิ่งเร้นลับ หรือแม้กระทั่งผู้ที่ไม่ได้มีความเชื่อเช่นนั้นแต่เคยมีประสบการณ์ก็อาจจะนำเอาพื้นฐานทางความคิดส่วนตนที่มีอยู่ไปเชื่อมโยงกับสิ่งที่เกิดขึ้นตรงหน้า นำไปสู่ความรู้สึกนึกคิดหรือการกระทำบางอย่างที่ตนเองไม่รู้ตัว เช่น การรำย่ำ การออกท่าทาง ซิงซัง พูดจ้าวร้าว พูดเสียงที่ไม่ตรงกับเพศหรือวัยของตนเอง ใจสั่น ชัก เกร็ง ซาตามเนื้อตัว ตาพร่ามัว เป็นต้น

ความเชื่อตามวัฒนธรรมบางแห่งมองว่าพฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นด้วยอำนาจของเทวดา นางไม้ ผี เจ้าที่เจ้าทาง หรือสิ่งใดก็ตามที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าเพื่อมาสื่อสารหรือบอกเล่าบางอย่างผ่านทางบุคคลนั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นการมาตักเตือนว่ากล่าว เนื่องจากมีการหลบหลู่หรือทำในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควรเกิดขึ้น ณ สถานที่นั้นๆ สำหรับในทางจิตวิทยาได้มีความพยายามในการศึกษาและอธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยปัจจัยต่างๆ โดยพบปัจจัยสาเหตุหลักๆ และลักษณะของอาการที่เกิดขึ้นโดยมีการเรียกลักษณะของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นว่า “โรคลูปทาน” สจัน สุวรรณเลิศ (2529) กล่าวว่าไว้ว่า โรคลูปทานเป็นโรคประสาทชนิดหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายกับบุคลิกภาพแปรปรวน เป็นการสูญเสียหน้าที่การทำงานของระบบประสาทส่วนกลาง ซึ่งการสูญเสียที่เกิดขึ้นนั้นอาจไม่สามารถบอกได้ว่ามีพยาธิสภาพทางสมองหรือไม่ แต่ในบางการศึกษาพบว่าเกิดจากความผิดปกติของสมองในลักษณะ Temporal epilepsy ร่วมด้วย (บุญเรียง ชูชัยแสงรัตน์และคณะ, 2547) ซึ่งการสูญเสียการทำงานที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลให้มีลักษณะความผิดปกติต่างๆ เช่น การรู้สึกและสัมผัสเสีย ทำให้เกิดอาการซาตามัว ตาพร่า นอกจากนี้ยังมีอาการชักเกร็ง คลื่นไส้ ปวดศีรษะ เป็นต้น ในเรื่องของลักษณะทางชีวภาพนี้ยังพบความเกี่ยวข้องกับภาวะความอ่อนเพลียของร่างกาย และการอดนอน ร่วมด้วย อีกลักษณะหนึ่งที่พบก็คือในเรื่องของเพศและกลุ่มอายุ โดยพบว่าส่วนใหญ่คนที่เป็นั้นจะเป็นเพศหญิงและมีช่วงอายุระหว่าง 10-20 ปี โดยจากการศึกษาหลายกรณีก็พบลักษณะเช่นเดียวกัน (จเด็จ ดิยังและคณะ, 2542; บุญเรียง ชูชัยแสงรัตน์และคณะ, 2547; พิมพ์ทอง แจกจันติกและคณะ, 2550)

ในเรื่องของทางสังคมและวัฒนธรรมก็มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดอาการด้วยเช่นกัน จากการศึกษาพบว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมักจะมีการรวมตัวกันของคนจำนวนมากในสถานที่ปิด เช่น ห้องประชุม อาคารเรียน พื้นที่ในโรงเรียน ศาลา พื้นที่ในวัดและ โรงพยาบาล เป็นต้น (สจัน สุวรรณเลิศ, 2529) ซึ่งทำให้เกิดลักษณะของการกระจายอาการได้ง่ายและรวดเร็ว โดยผ่านการได้ยินและได้เห็น ดังเช่นงานวิจัยของพิมพ์ทอง แจกจันติกและคณะ(2550) ที่พบว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้เกิดอาการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากพื้นที่ในชุมชนนั้นๆมีความเชื่อในเรื่องของสิ่งเร้นลับ ปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติก็ยิ่งทำให้มีโอกาสเสี่ยงเพิ่มมากขึ้น (จุมภฏ พรหมเสิดา, 2551)

สภาพทางจิตใจถือเป็นองค์ประกอบอีกตัวหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ร่วมด้วย โดยเฉพาะ กับคนที่มีอารมณ์ไม่มั่นคง อ่อนไหว เครียด วิตกกังวล กลัวและตกใจง่าย (อัมพร เบญจพิทักษ์, 2549) เด็กบางคนยังพบลักษณะของความต้องการความรัก ความเอาใจใส่จากคนรอบข้างร่วมด้วย เนื่องมาจากลักษณะของความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ไม่ดี ขาดความรัก ความอบอุ่น (จเด็จ คียิ่งและคณะ, 2542)

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นทางทีมผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในเชิงชีววิทยา จิตวิทยา สังคมวิทยา และจิตวิญญาณ ว่ามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเกิดโรคอุปทานที่มีอาการเกร็ง หายใจเร็ว และอาการคล้ายเป็นลมอย่างไร โดยเฉพาะการเกิดอาการเหล่านี้ในระหว่างพิธีบายศรีสู่ขวัญที่ถือเป็นพิธีอันเป็นมงคลและศักดิ์สิทธิ์ของการรับน้องในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ซึ่งถ้าหากยังมีสภาพคำตอบที่คลุมเครือในการที่จะอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวอยู่ ก็อาจจะทำให้ภาพของพิธีบายศรีสู่ขวัญนั้นถูกมองไปในภาพของพิธีกรรมที่เร้นลับ น่าหวาดกลัว ก่อให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อกิจกรรมบายศรีสู่ขวัญและกิจกรรมรับน้อง ดังนั้นการศึกษานี้ก็เพื่อที่จะให้ทราบถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นฐานในมิติต่างๆ ที่อาจมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จะได้นำคำตอบจากการศึกษาเพื่อไปวางแนวทางในการดำเนินงานสร้างกิจกรรมหรือพิธีการให้เหมาะสม เป็นพิธีที่สร้างขวัญและกำลังใจ สร้างความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยให้กับนิสิต นักศึกษา เพื่อพร้อมที่จะดำเนินชีวิตในรั้วของสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างมั่นคงและมีความสุข และพัฒนาตนไปสู่ความเจริญงอกงามผลิบานสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงจิตวิทยาและเชิงจิตวิญญาณของอาการเกร็ง หายใจเร็วและอาการคล้ายเป็นลมของผู้เข้าร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงจิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์ต่อความเสี่ยงในการเกิดอาการเกร็ง หายใจเร็ว และอาการคล้ายเป็นลมของผู้เข้าร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ
3. เพื่อประเมินสุขภาวะจิตของผู้เข้าร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนานิสิต
2. ได้ข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการรับน้องในครั้งต่อไป
3. เป็นแนวทางในการเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กองกิจการนิสิต เพื่อกิจกรรมการรับน้องในครั้งต่อไปได้ตรงตามสภาพที่แท้จริง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ซึ่งเข้าร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญของสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง จำนวน 4,098 คน (งานทะเบียนนิสิตและสถิติ กองบริการการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2552)

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นิสิตที่เกิดอาการและไม่เกิดอาการเกร็ง หายใจเร็วและอาการคล้ายเป็นลมในระหว่างเข้าร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 420 คน

ตัวแปร

ตัวแปรอิสระ:

(1) ปัจจัยทางจิตวิทยาได้แก่

1. ลักษณะทางชีวสังคม

1.1 เพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง

1.2 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่

- กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ได้แก่ คณะสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์ และนโยบายสาธารณะและวิทยาลัยนานาชาติเพื่อการศึกษาความยั่งยืน
- กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสาร
- กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ คณะพลศึกษา คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์และคณะสหเวชศาสตร์

2. จิตลักษณะเดิมของบุคคล

- ความเชื่ออำนาจภายในตน
- บุคลิกภาพ
- ความสามารถในการปรับตัว

3. จิตลักษณะตามสถานการณ์

- ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู
- ทักษะคิดต่อการจัดกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ของรุ่นพี่และมหาวิทยาลัย

4. ลักษณะสถานการณ์ปัจจุบัน

- การรับรู้บรรยากาศของพิธีบายศรีสู่ขวัญ

(2) ปัจจัยเชิงจิตวิญญาณ ได้แก่ ความคิดแบบ Mythos และ Logos

ตัวแปรตาม : อาการเกร็ง หายใจเร็วและอาการคล้ายเป็นลม ได้แก่ เกิดอาการและไม่เกิดอาการ

นियามศัพท์เฉพาะ

ความเชื่ออำนาจภายในตน (Locus of control) หมายถึง ลักษณะบุคลิกภาพหนึ่งของบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง บุคคลที่มีความเชื่อว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่างๆ ที่ตนประสบเกิดจากการกระทำของตนเอง และตนสามารถทำนายและควบคุมให้เป็นไปตามที่ตนต้องการได้มาก การวัดความเชื่อลักษณะนี้ผู้วิจัยใช้แบบวัดของทศนา ทองภักดี (2528) ที่สร้างขึ้นตามแนวของ ลิเวนสันและมิลเลอร์ (Levenson & Miller, 1976 อ้างถึงใน ทศนา ทองภักดี, 2528) จำนวน 42 ข้อ มีลักษณะ เป็นมาตรวัดส่วนประสมค่า 6 หน่วย พิสัยของคะแนนรวมของผู้ตอบแต่ละคนอยู่ระหว่าง 42-252 คะแนน คะแนนรวมของผู้ตอบแต่ละคนแสดงถึงลักษณะความเชื่อของบุคคลนั้น ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ย (174.5) เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง ผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนต่ำ

บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะโดยรวมของพฤติกรรมในตัวบุคคล ทั้งที่แสดงออกภายนอกให้เห็นเป็นกิริยาท่าทาง และลักษณะภายใน เช่น ความรู้สึกนึกคิด ความสนใจ ทศนคติ เป็นต้น โดยพฤติกรรมจะเป็นความเฉพาะของแต่ละบุคคลอันเกิดจากการที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในสังคมหรือจากประสบการณ์จากวัยที่ผ่านมาทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว โดยการแสดงออกนั้นจะขึ้นอยู่กับอารมณ์ เหตุผล สถานการณ์ บรรยากาศของการติดต่อปฏิสัมพันธ์ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีบุคลิกภาพ 3 ส่วนอยู่ในตัว คือ สภาวะพ่อแม่ สภาวะผู้ใหญ่ และสภาวะเด็ก แต่บุคลิกภาพที่ปรากฏหรือแสดงออกจะเป็นเพียงแบบใดแบบหนึ่งเท่านั้น เช่น ถ้าบุคคลใดกำลังอยู่ในสภาวะเด็ก สภาวะพ่อแม่ หรือ สภาวะผู้ใหญ่ก็จะไม่ปรากฏให้เห็น

ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดบุคลิกภาพแบบ TA ของสุชีรา ภัทรายุทธวรรค์ (2548) ในการประเมินบุคลิกภาพ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 7 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงเลยจนถึงจริงมากที่สุด มีข้อคำถามทั้งหมด 30 ข้อ แบ่งเป็นสภาวะพ่อแม่เจ้าระเบียบ 6 ข้อ สภาวะพ่อแม่ที่มีเมตตากรุณา 6 ข้อ สภาวะผู้ใหญ่ 6 ข้อ สภาวะเด็กตามธรรมชาติ 6 ข้อ และสภาวะเด็กปรับตัว 6 ข้อ

การปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองต่อความต้องการของตนเองและสภาพการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อให้ตนเองสามารถดำเนินชีวิตอยู่ต่อไปได้อย่างมีความสุข โดยผู้วิจัยใช้มาตรวัดการปรับตัวของอรพินทร์ สุขชม ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 34 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ ตั้งแต่จริงถึงไม่จริง

ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย ให้ความสำคัญของการเลี้ยงดูตามการศึกษาของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528: 38) ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้

ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งทางด้านความรู้สึกและอารมณ์ของผู้กระทำ ตลอดจนเป็นทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถจะเฝ้าระวังและลงโทษเด็กได้ นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสให้เด็กได้ดูแบบอย่างการกระทำของผู้เลี้ยงดูตนและในการที่ผู้ใหญ่ในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยบิดามารดาและบุคคลอื่นๆ ปฏิบัติต่อเด็กเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็ก ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีและยังให้การแนะนำสั่งสอนฝึกอบรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคณะ, 2526: 8)

พิธีบายศรีสู่ขวัญ หมายถึง พิธีกรรมมงคลตามความเชื่อของชนบทรณนิยมประเพณีไทย ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยเป็นการเรียกขวัญ ปลอดภัยเจ้าของขวัญให้มาอยู่กับตัว และยังมีความหมายเป็นการแสดงถึงความชื่นชมยินดี (เบญจมาศ แพทอง, 2540) ใช้อย่างแพร่หลายในการต้อนรับน้องใหม่เพื่อแสดงความยินดีและเสริมสร้างกำลังใจให้เข้มแข็ง และมีความสุขเมื่อมาอยู่สถานที่แห่งใหม่

ทัศนคติ หมายถึง สภาพทางจิตหรือประสาทของความพร้อมที่จัดรูปขึ้นจากประสบการณ์ และส่งอิทธิพลต่อการตอบสนองของบุคคลสู่เป้าหมายและสถานการณ์ทั้งหลายที่ สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการจัดกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ของรุ่นพี่ในคณะ/วิชาเอกและทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมค่ายอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย โดยจะศึกษาทัศนคติเพียง 2 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบด้านปัญญา (Cognitive component) และองค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective component) โดยผู้วิจัยขอใช้คำว่า ทัศนคติในทางความคิด แทน องค์ประกอบด้านปัญญา และทัศนคติในทางอารมณ์ แทนองค์ประกอบด้านความรู้สึก

สำหรับทัศนคติที่มีต่อการจัดกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ของรุ่นพี่ในคณะ/วิชาเอก และทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมค่ายอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยนั้นผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและการวัดทัศนคติ โดยมาตรวัดทัศนคติต่อการจัดกิจกรรมแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือมาตรวัดทัศนคติที่มีต่อการจัดกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ของรุ่นพี่ในคณะหรือวิชาเอกประกอบด้วยข้อคำถาม 22 ข้อ ส่วนที่สองคือมาตรวัดทัศนคติที่มีต่อการจัดกิจกรรมค่ายอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยประกอบด้วยข้อคำถาม 22 ข้อ โดยทั้ง 2 มาตรวัดมีลักษณะเป็นแบบ semantic differential scale

การรับรู้บรรยากาศของเหตุการณ์ หมายถึง การตีความหรือการให้ความหมายกับปรากฏการณ์ต่างๆ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นที่ตนเองได้รับมา ว่ามีความรู้สึก อย่างไรกับสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น โดยทำการวัดจากแบบสอบถามการรับรู้เหตุการณ์ในพิธีบายศรีสู่ขวัญ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอาการเกร็ง หายใจเร็วและคล้ายเป็นลมในพิธีบายศรีสู่ขวัญของผู้เข้าร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ ความรู้สึกและระดับของความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์ในพิธีบายศรีสู่ขวัญ

การคิดแบบ Mythos บุคคลที่มีความคิดแบบ Mythos คือบุคคลที่อธิบายเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นอยู่ หรือ คับไปรอบๆตัวโดยการใช้เหตุและปัจจัยที่เป็นเรื่องเหนือธรรมชาติ หรือมาจากตำนานความเชื่อโบราณ หรืออ้างอิงจากเหตุที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือการใช้เหตุผล โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนักปรัชญาเพื่อค้นหาแนวความคิดดังกล่าว

การคิดแบบ Logos ส่วนบุคคลที่มีความคิดแบบ Logos คือบุคคลที่อธิบายเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นอยู่ หรือ คับไปรอบๆตัวโดยการอ้างอิงจากเหตุและปัจจัยที่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือการใช้เหตุผล โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนักปรัชญาเพื่อค้นหาแนวความคิดดังกล่าว

อาการเกร็ง หายใจเร็วและอาการคล้ายเป็นลม หมายถึง อาการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ตามที่ต้องการ อัตราการหายใจเร็วกว่าปกติ รูปแบบการหายใจเข้าออก ในจังหวะสั้นและเร็ว อาการคล้ายเป็นลมหมายถึง การอ่อนแรงของกล้ามเนื้อ หายใจไม่อิ่ม ไม่สามารถกระทำกิจกรรมใดๆ ได้ ในช่วงระหว่างพิธีบายศรีสู่ขวัญ โดยจะใช้การสัมภาษณ์ทางจิตเวช ทำการสัมภาษณ์โดยจิตแพทย์และนักจิตวิทยาคลินิก และการตรวจร่างกายโดยจิตแพทย์ เพื่อวัดสภาพดังกล่าว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

